

Sygn. akt II CSK 446/15

POSTANOWIENIE

Dnia 3 lutego 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa M. O.

przeciwko G. Z.

o zapłatę,

oraz z powództwa wzajemnego G. Z.

przeciwko M. O.

o zapłatę

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 3 lutego 2016 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda - pozwanego wzajemnego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 25 marca 2015 r., sygn. akt I ACa [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od powoda - pozwanego wzajemnego na rzecz pozwanej
- powódki wzajemnej G. Z. kwotę 3 600 (trzy tysiące sześćset) zł
tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód i jednocześnie pozwany wzajemny M. O. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 25 marca 2015 r. oddalającego jego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 6 czerwca 2014 r. Sąd Okręgowy oddalił jego powództwo o zapłatę kar umownych w kwocie 495.320 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w wykonaniu robót budowlanych, skierowane przeciwko pozwanej G. Z. (następcy prawnemu pozwanego pierwotnie J. Z.), natomiast uwzględnił powództwo wzajemne G. Z. do kwoty 65 825,73 zł z

odsetkami ustawowymi. W pozostałym zakresie powództwo wzajemne zostało oddalone. Sądy obu instancji przyjęły, że niewykonanie wiaty przez J. Z. było następstwem przeszkód natury technicznej i prawnej, za które nie ponosił odpowiedzialności, gdyż wynikły po stronie powoda i tym samym nie można mówić o powstaniu obowiązku zapłaty kary umownej za opóźnienie po stronie wykonawcy. Niezależnie od powyższego Sądy przyjęły, że powodowi nie przysługuje roszczenie o zapłatę kar umownych również dlatego, że wykonawca skutecznie odstąpił od umowy z przyczyn obciążających powoda co do niewykonanej części zobowiązania (budowa wiaty). Powództwo wzajemne o zapłatę reszty wynagrodzenia oraz kary umownej z tytułu odstąpienia od umowy Sądy uznały z kolei za uzasadnione w części obejmującej wynagrodzenie za wykonane roboty - do kwoty 62.781,68 zł brutto oraz w zakresie kwoty 3.044,05 zł stanowiącej karę umowną za odstąpienie od umowy w części dotyczącej wiaty i odszkodowanie obejmujące utracone korzyści - zysk z wybudowania wiaty. Sąd Odwoławczy odmiennie niż Sąd Okręgowy zgodził się z powodem, że obowiązek zapłaty kary umownej przez wykonawcę był powiązany z powstaniem opóźnienia, a nie ze zwłoką w wykonaniu zobowiązania, jednak ostatecznie niewykonanie tego zobowiązania spowodowały przyczyny leżące wyłącznie po stronie inwestora. Przypisanie wykonawcy odpowiedzialność w takim wypadku byłoby sprzeczne z konstrukcją kary umownej.

W skardze kasacyjnej powód-pozwany wzajemny zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 471 § 3 k.p.c. w zw. z art. 483 § 1 k.p.c. w zw. z art. 56 k.c., a ponadto naruszenie przepisów procesowych prowadzące do nieważności postępowania, spowodowane rozpoznaniem wniosku o wyłączenie sędziego przez sędziów niewyznaczonych przez przewodniczącego. We wnioskach domagał się uchylenia w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] i uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonym apelacją zakresie oraz zniesienia postępowanie przed Sądem Okręgowym w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w innym składzie. Ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie mu sprawy do ponownego rozpoznania lub też rozstrzygnięcia co do istoty sprawy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana – powódka wzajemna wniosła o odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę rozpatrzenia jego skargi przesłankami przewidzianymi w art. 398⁹ § 1 pkt 2, 3 i 4 to znaczy potrzebą wykładni art. 473 § 1 k.c. w zw. z art. 483 § 1 k.c. jako przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie co do tego, w jakim zakresie pozwalają przyjąć dłużnikowi odpowiedzialność z tytułu kar umownych za okoliczności od niego niezależne. Skarżący wskazał też na zarzucaną nieważność postępowania, spowodowaną orzekaniem przez Sąd Okręgowy w S. w składzie niewyznaczonym przez przewodniczącego do rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego. Dodatkowo skarżący wskazał, iż ewentualną przesłanką przedsądu jest oczywista zasadność skargi, wynikająca z nieuzasadnionej odmowy naliczenia kary za niewykonanie przez wykonawcę zobowiązania w terminie, mimo że kara ta nie była uzależniona od przyczyn, które spowodowały nieterminowość, wobec czego należała się za samo niedotrzymanie terminu.

Powołanie się na przesłankę potrzeby wykładni przepisów prawnych wymaga wykazania przez skarżącego, że chodzi o interpretację przepisów, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie oraz przedstawienia na czym polegają wątpliwości lub rozbieżności w

rozstrzyganiu spraw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, LEX nr 1678062). Ponadto potrzeba wykładni przepisów prawa musi dotyczyć problemu występującego rzeczywiście w poddanej pod osąd Sądu Najwyższego sprawie, a dokonanie wykładni ma służyć rozstrzygnięciu tej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 592/14, LEX nr 1678067). W realiach sporu między stronami Sądy ustaliły, że niewykonanie zobowiązania w terminie nastąpiło z winy powoda - pozwanego wzajemnego, nie budzi zaś wątpliwości, że obowiązek zapłaty kary umownej za opóźnienie powstaje wówczas, gdy do nieterminowej realizacji zobowiązania doszło na skutek okoliczności, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 1965 r., I CR 545/63, OSPiKA 1967, Nr 4, poz. 97, z dnia 2 czerwca 1970 r., II CR 167/70, OSNCP 1970, Nr 11, poz. 214, z dnia 27 stycznia 1972 r., I CR 458/71, OSNCP 1972, Nr 9, poz. 160, z dnia 13 czerwca 2003 r., III CKN 50/01, nie publ., z dnia 21 września 2007 r., V CSK 139/07, OSNC-ZD 2008, nr B, poz. 44, z dnia 26 stycznia 2011 r., II CSK 318/10, nie publ.). Kara umowna co do zasady wpisana jest w reżim odpowiedzialności odszkodowawczej zatem, stanowiąc ryczałtowe odszkodowanie za niewykonanie (niewłaściwe wykonanie) zobowiązania, nie powinna być oderwana od przesłanek odpowiedzialności kontraktowej. Dłużnik może się zwolnić od obowiązku jej zapłaty wykazując, że niewykonanie zobowiązania było następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2013 r., II CSK 331/12, LEX nr 1293724 i z dnia 27 września 2013 r., I CSK 748/12, LEX nr 1396298). Zatem na kanwie ustaleń faktycznych niniejszej sprawy nie zachodzi potrzeba wykładni przepisów wskazywanych przez skarżącego. Ewentualna odpowiedzialność gwarancyjna, na którą powołuje się powód, nie ma charakteru kary umownej w rozumieniu art. 483 § 1 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2013 r., II CSK 331/12, LEX nr 1293724).

Nie zachodzi również nieważność postępowania z przyczyny wskazanej w art. 379 pkt 4 k.p.c. Przede wszystkim nieważność postępowania, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. dotyczyć musi postępowania drugoinstancyjnego, a nie postępowania pierwszoinstancyjnego, do którego odnoszą się zastrzeżenia powoda. Ponadto wskazana przyczyna nieważności zachodzi jedynie wówczas, gdy skład

sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa albo jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy. Taki wypadek zaś nie miał miejsca na żadnym etapie postępowania w niniejszej sprawie.

Z kolei przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej zachodzi tylko wtedy, kiedy dla przeciętnego prawnika z samej treści skargi - bez pogłębionej analizy i juredycznych dociekań - w sposób jednoznaczny wynika, że wskazane w niej podstawy oraz wnioski kasacyjne zasługują na uwzględnienie. Skarżący, powołując się na tę podstawę przedsądu powinien wykazać kwalifikowany charakter zarzucanego naruszenia przepisów prawa i jego skutek w postaci jednoznacznej nieprawidłowości zaskarżonego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15, LEX nr 1770910). W niniejszej sprawie skarżący powołał się na to, iż „nieprawidłowo przyjął Sąd Apelacyjny, że opóźnienie nie uzasadniało naliczenia kar umownych w związku z nieterminowym wykonaniem całości obiektu jakim była hala wraz z wiatą.” Taka argumentacja nie przekonuje o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, wobec wiążących Sąd Najwyższy ustaleń, jakie były przyczyny niewykonania przez J. Z. zobowiązania dotyczącego wybudowania wiaty i obowiązującej konstrukcji kary umownej.

W konsekwencji wymienione przez skarżącego podstawy mające uzasadnić przyjęcia jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wystąpiły. Okoliczności sprawy nie wskazują też, aby zachodziły inne przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

Orzeczenie o kosztach postępowania wywołanego skargą wynika z treści § 2 ust. 1 i 2, § 6 pkt 6 i § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490) w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).

[l.n]

